

# СТРАТЕГІЧНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІТ-СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

**БУТЕНКО Олена Петрівна,**  
канд. екон. наук, доцент  
кафедри міжнародної економіки і менеджменту,  
Харківського національного університету ім. С. Кузнеця

**КОТ Олена Володимирівна,**  
канд. екон. наук, професор  
кафедри міжнародної економіки і менеджменту,  
Харківського національного університету ім. С. Кузнеця

В умовах економічної нестабільності та валютних коливань ІТ-сектор забезпечує надходження іноземної валюти і є критичним чинником для підтримки макроекономічної стабільності України. Проте, попри значний потенціал, зовнішні та внутрішні проблеми галузі створюють суттєві перешкоди для її розвитку, тому важливо виокремити та проаналізувати чинники, які гальмують прогрес, а також запропонувати можливі шляхи їх вирішення на рівні держави.

ІТ-сектор є одним із найперспективніших секторів української економіки, оскільки він не тільки забезпечує економічне зростання, але й сприяє технологічному розвитку, створенню нових робочих місць та підвищенню міжнародного іміджу країни. Дослідження темпів цифрової трансформації в Україні дозволяє визначити основні проблеми, пов'язані з ефективним стратегічним розвитком держави, і є актуальним питанням для широкого кола зацікавлених сторін. Цифрова трансформація України в останні роки набирає обертів, особливо на тлі повномасштабної війни. За останні десять років частка ІТ-сектору в структурі ВВП України зросла більш ніж удвічі, але залишається доволі незначною — на рівні 2,02% [1]. У 2023 р. загальний обсяг експорту ІТ-товарів і послуг зменшився на 13%, експорту послуг — на 1,3% [2]. Частка ІТ в експорті послуг уперше за багато років знизилася, але майже досягає 40%, що відображено на рис. 1.

Така ситуація привертає увагу фахівців і вимагає визначення та аналізу чинників, які на неї вплинули. Огляд робіт експертів у галузі ІТ дозволив визначити такі основні проблеми зниження показників, як: глобальне економічне сповільнення протягом останніх років; російське вторгнення до країни та його наслідки, зокрема, закон про мобілізацію та питання бронювання. Останнє впливає на рівень доступу до майна, грошових рахунків і підвищує ризики невизначеності для міжнародних компаній, що мають центри розробки на українському ринку.

Причинами рецесії світового ринку ІТ-сектору вважаються рецесія та поява і стрімкий розвиток штучного інтелекту. Звісно, що усі світові тенденції

впливають і на стан українського ІТ сектору. Компанії змушені адаптувати свої стратегії та оптимізувати кошти [3].

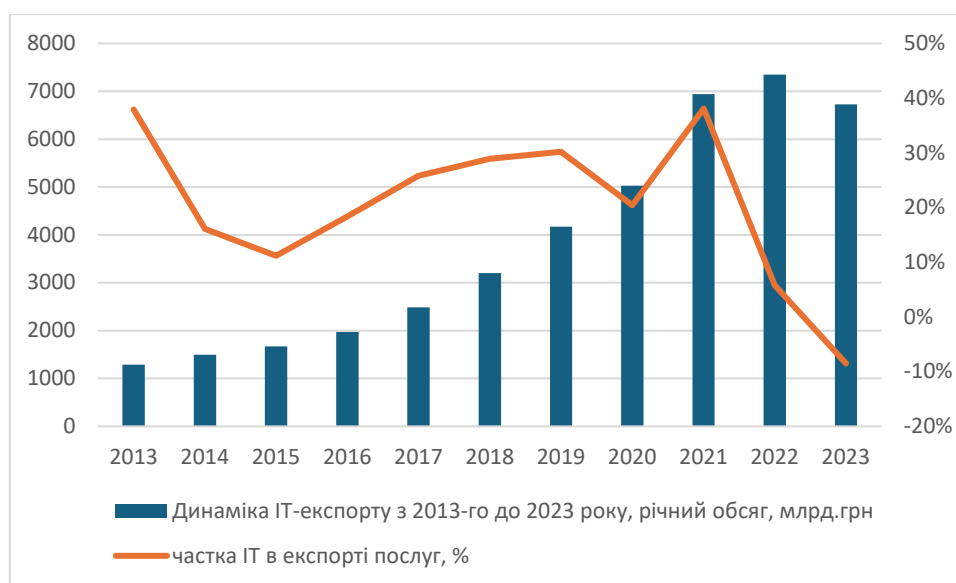


Рис. 1. Динаміка ІТ-експорту з 2013-го до 2023 року, річний обсяг, млрд грн [Складено авторами за джерелами 1, 2].

Автори пропонують звернути увагу на внутрішні проблеми галузі, які можна вирішити на рівні держави. Першою внутрішньою проблемою розвитку ІТ-сектору нашої країни, як зазначають експерти галузі, є високий рівень податкового навантаження. Попри існування спеціальних проєктів, таких як "Дія", для багатьох малих і середніх компаній податковий тягар залишається суттєвим. Це обмежує можливості для реінвестування прибутків у розвиток та інновації. Потрібні додаткові податкові стимули для ІТ-сектору, зокрема зниження податкового тиску на малий і середній бізнес, щоб створити сприятливі умови для розвитку галузі та її адаптації до сучасних викликів.

Наступним чинником впливу визначені часті зміни у законодавстві, складнощі з отриманням дозволів і невизначеність щодо бронювання спеціалістів для стратегічних ІТ-компаній, які знижують довіру бізнесу та ускладнюють залучення інвестицій. Звісно, що спрощення процедур бронювання фахівців сприятиме зменшенню кадрового дефіциту, зниженню ризиків для міжнародних партнерів.

Іншим важливим чинником, що негативно впливає на розвиток ІТ-сектору є трудова міграція ІТ-фахівців, яка наразі відбувається через війну та економічні труднощі та призводить до втрати кваліфікованих кадрів і зниження кадрового потенціалу галузі, створюючи гострий дефіцит працівників високої кваліфікації на ринку. Задля розв'язання цієї проблеми необхідно розробляти та реалізовувати державні програми підготовки ІТ-фахівців, співпрацюючи з навчальними закладами та бізнесом.

Також експертами ІТ-сектору виокремлені труднощі у залученні коштів для розвитку та інновацій для малого та середнього бізнесу у сфері ІТ через

кредитні програми, які, як правило, або недоступні, або надто обтяжливі для компаній, особливо для компаній на ранніх стадіях розвитку. Це питання можна розв'язати коштом створення державних грантових програм або субсидій для малих та середніх ІТ-компаній. Особливий акцент потрібно робити на інноваційних проєктах, орієнтованих на нові технології та підвищення конкурентоздатності України на світовому ринку.

Також важливим напрямом для забезпечення сприятливого інвестиційного клімату є активне просування України як надійного ІТ-партнера на міжнародній арені. Надійність забезпечується інвестуванням у безпекові інфраструктури, що зменшить ризики для міжнародних партнерів.

Підтримка ІТ-сектору з боку держави має стати одним із пріоритетів економічної політики, адже це не лише інвестиція в економічну стабільність, а й у майбутнє технологічне відродження України. Державна політика має орієнтуватися на довгострокову підтримку та адаптацію до викликів глобальної цифрової трансформації, зосереджуючись на розвитку кадрів та інфраструктури для сталого та інноваційного розвитку країни. Це, своєю чергою, сприятиме технологічному оновленню інших галузей економіки, які можуть використовувати інноваційні рішення, розроблені в ІТ-секторі. У результаті така підтримка сприятиме не лише економічному зростанню, але й покращенню іміджу України як надійного партнера, готового до інноваційних рішень та глобальних викликів.

#### Список використаних джерел

1. Сабадишина Ю. Річний обсяг ІТ-експорту України вперше знизився. Це плато чи погіршення ситуації? – Аналітика й думки експертів. *Всеукраїнський аутсорсинг-саміт від організаторів IT Arena*. 2024. URL: <https://dou.ua/lenta/articles/it-export-2023/>.
2. Тарасовський Ю. Річний обсяг ІТ-експорту України у лютому скоротився на 5,3% – forbes.ua. *Forbes.ua. Бізнес, мільярдери, новини, фінанси, інвестиції, компанії*. URL: <https://forbes.ua/news/richniy-obsyag-it-eksportu-ukraini-u-lyutomu-skorotivsy-na-53-29032024-20228> (дата звернення: 29.10.2024).
3. Возняк Я. Про ІТ-експорт і тенденції ринку у 2023 році – Аналітика й думки експертів. *Всеукраїнський аутсорсинг-саміт від організаторів IT Arena*. 2024. URL: <https://dou.ua/lenta/articles/it-export-2023/>.
4. Ханенко А., Ханенко М. Тенденції розвитку та інвестиційна привабливість іт- сектору України. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*. 2023. Т. 320, № 4. С. 409–417. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-320-4-62> (дата звернення: 30.10.2024).